

ВІДГУК
офіційного опонента на дисертаційну роботу
Кучера Павла Вікторовича «Рекреаційно-туристичні ресурси
Волинської області: сучасний стан, оцінка, оптимізація»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата географічних
наук зі спеціальності 11.00. 11 – конструктивна географія і раціональне
використання природних ресурсів

1. Актуальність обраної теми дисертаційного дослідження та її зв'язок із планами і напрямками науково-дослідних робіт наукових установ і організацій, державними і галузевими науковими програмами.

Актуальність дослідження зумовлено потребою комплексного аналізу рекреаційно-туристичних ресурсів як природного, суспільно-історичного й соціально-економічного складника. Туристична галузь для багатьох розвинених країн і регіонів є одним з основних джерел наповнення бюджету. Волинська область має усі передумови для розвитку туризму. Вона розміщена на перехресті важливих транспортних європейських шляхів, має сприятливі природні умови, значну культурну спадщину, необхідні людські та матеріальні ресурси. Розвинений ринок туристичних послуг є вагомим чинником прискорення інтеграції України в європейське співтовариство.

Обґрунтованим є вибір регіону дослідження, оскільки з кожним роком потік туристів на Волинь зростає, а надання якісних туристичних послуг вимагає детальної і сучасної інформації. Важливою передумовою розвитку туризму в регіоні є наявність різноманітних туристично-рекреаційних ресурсів.

Попередні дослідження рекреаційно-туристичних ресурсів стосувалася, як правило, одного з їх складників – природних, суспільно-історичних чи соціально-економічних. У запропонованій праці їх охоплено в комплексі, що дало можливість всебічно висвітлити й оцінити рекреаційно-туристичні ресурси, з'ясувати їх сучасний стан і запропонувати шляхи їх раціонального використання та оптимізації.

Отже, завдання оптимізації рекреаційно-туристичних ресурсів Волинської області на засадах збалансованого розвитку є актуальним і своєчасним.

Дисертаційне дослідження відповідає тематиці науково-дослідних робіт кафедри туризму Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського «Теоретико-методичні засади картографічного відображення геопросторового поширення туристично-рекреаційних об'єктів України» на 2016–2020 роки» та впроваджено у навчальний процес цієї ж кафедри (довідка № 931 від 23.12.2020 р.).

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і наукова новизна.

Наукові результати дисертаційної праці є достовірними та достатньо обґрунтованими, що підтверджується такими положеннями:

- достовірність результатів дисертаційного дослідження ґрунтується на використанні апробованих науково-методичних положень і висновків вітчизняних і зарубіжних учених;

- мети дослідження повністю досягнуто завдяки органічному поєднанню конструктивно-географічного, геоекологічного і технічних дослідницьких підходів, використанню загальнонаукових і спеціальних географічних методів;

- у роботі теоретичний виклад проілюстровано великою кількістю рисунків (35), таблиць (29), представлені авторські картосхеми, виконані на високому фаховому рівні на підставі перевірених статистичних, літературних, польових і фондових матеріалів;

- сформульовані дисертантом висновки і рекомендації достатньо повно та різнобічно апробовані на міжнародних і регіональних конференціях, семінарах, форумах, засіданнях кафедри. Результати дослідження знайшли відображення у достатній кількості публікацій.

Тому за цим критерієм дисертація відповідає науковому рівню і всім вимогам, які висуваються до кандидатських дисертацій.

Наукова новизна роботи полягає у поглибленні теоретичних засад конструктивно-географічних досліджень рекреаційно-туристичних ресурсів, розробці та апробації методики оцінювання рекреаційно-туристичних ресурсів і для обґрунтування заходів щодо їх оптимізації. Варто відзначити:

- уперше здійснено комплексне оцінювання сучасного стану рекреаційно-туристичних ресурсів Волинської області у контексті семи блоків (геопросторового, природного, природно-антропогенного, архітектурно-історичного, біосоціального, подієвого, інфраструктурного); здійснено ресурсно-рекреаційну паспортизацію адміністративно-територіальних одиниць Волинської області та розроблено її рейтингове рекреаційно-туристичне районування;

- удосконалено теоретико-методичні аспекти оцінювання рекреаційно-туристичних ресурсів Волинської області;

- набули подальшого розвитку методичні засади оцінювання рекреаційно-туристичних ресурсів області, які використано для вивчення сучасного стану рекреаційно-туристичних ресурсів та обґрунтування заходів щодо їх оптимізації.

Отже, дослідження містить як теоретичну, так і практичну новизну та цінність. Значний аналітичний матеріал опрацьовано, проаналізовано та синтезовано у 18 авторських картосхемах.

3. Значущість дослідження для науки і практики та шляхи його використання.

Теоретичне значення.

До наукових здобутків автора слід віднести обґрунтування та розвиток теоретико-методичних аспектів дослідження рекреаційно-туристичних ресурсів. Викладені в дисертації теоретичні та методичні напрацювання та практичні результати дослідження належать особисто здобувачеві. Із наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертаційній праці використано лише ті ідеї та положення, які є особистим внеском здобувача. Здобувач зібрав, опрацював і систематизував фондові, статистичні, картографічні матеріали щодо територіального розміщення рекреаційно-туристичних ресурсів та здійснив рейтингове ресурсно-рекреаційне районування адміністративно-територіальних одиниць (районів) Волинської області.

Практичне значення одержаних результатів.

Практичне значення має впровадження результатів дисертаційної праці у діяльність відділу «Еколого-освітньої та рекреаційної роботи» КНПП «Цуманська пуца» під час створення умов для організованого туризму, відпочинку та інших видів рекреаційної діяльності в природних умовах із додержанням режиму охорони природних комплексів та об'єктів і забезпечення попиту рекреантів на оздоровчий, пізнавальний відпочинок відповідно до режиму території парку та організації інфраструктурного облаштування (довідка № 01-15/42 від 26.01.2021 р.).

Висновки та пропозиції, сформульовані за результатами дисертаційного дослідження, упроваджуються у сферу туристичного бізнесу, зокрема ними послуговується туристична фірма «Волиньздравсервіс» під час організації та проведення екскурсій на території Волинської області, для прокладання нових туристичних маршрутів; в організації оздоровлення туристів у санаторіях та базах відпочинку, а також в іншій туристичній та рекреаційній діяльності (довідка № 96 від 22.12.2020 р.).

На підставі результатів дослідження сформульовано низку рекомендацій щодо оптимізації функціонування рекреаційно-туристичних ресурсів Волинської області за умов зростання туристичної активності.

Рекомендовані здобувачем методичні засади оцінювання стану рекреаційно-туристичних ресурсів області, їх паспортизації та рейтингового районування допоможуть оптимізувати рекреаційно-туристичну діяльність насамперед у регіональному масштабі.

П.В. Кучер розробив серію картосхем, що ілюструють сучасний стан та оцінки рекреаційно-туристичних ресурсів області. Вони можуть бути використані місцевими органами влади для поліпшення рекреаційно-туристичної діяльності в регіоні.

4. Оцінка змісту, стилю та мови дисертаційної роботи, її завершеності та оформлення.

Зміст дисертаційної праці відповідає поставленим завданням, вона структурована та логічна. Зокрема, у першому розділі узагальнено теоретико-методичні аспекти дослідження рекреаційно-туристичних ресурсів, проаналізовано понятійно-термінологічну систему, розширено та узагальнено структуру, удосконалено методику бальної оцінки рекреаційно-туристичних ресурсів. З'ясовано сутність дослідження туристичних ресурсів та обґрунтовано шляхи їх оптимізації. В основу методики покладений алгоритм вивчення рекреаційно-туристичних ресурсів області, що відображає їх структуру, сучасний стан, особливості територіального розміщення, перспективи та заходи їх оптимізації.

Другий розділ присвячений сучасному стану та оцінюванню рекреаційно-туристичних ресурсів Волинської області» на підставі аналізу наукових, статистичних і фондових джерел досліджено сучасний стан та оцінено природні, природно-антропогенні, суспільно-історичні, біосоціальні, подієві, інфраструктурні рекреаційно-туристичні ресурси з урахуванням геопросторового положення адміністративно-територіальних одиниць області.

У третьому розділі на основі оцінки рекреаційних ресурсів здійснено рейтингове ресурсно-рекреаційне районування, паспортизацію адміністративно-територіальних одиниць області та обґрунтовано шляхи оптимізації рекреаційних ресурсів. На підставі ресурсно-рекреаційного рейтингу адміністративно-територіальних одиниць області здійснено рейтингове ресурсно-рекреаційне районування з виокремленням ресурсно-рекреаційних районів області: 1) Західно-Поліський (середній рейтинг), до складу якого входять Шацький, Любомльський, Володимир-Волинський райони області (ядро Володимир-Волинський); 2) Центральньо-Ковельський (дуже низький рейтинг) охоплює Ратнівський, Старовижівський, Камінь-Каширський, Турійський, Ковельський, Рожиженський, Локачинський, Іваничівський, Горохівський райони (ядро Ковель); 3) Південно-Східний (високий рейтинг) включає Любешівський, Маневицький, Ківерцівський, Луцький райони (ядро Луцьк).

За підсумками порівняльного аналізу сучасного стану туристично-рекреаційних ресурсів області складено ресурсно-рекреаційні паспорти адміністративно-територіальних одиниць з такою структурою: назва району; час утворення, доменне ім'я; геопросторове положення (розташування, сусіди та кордони, географічний центр); поверхня; домінуючий рослинний покрив; клімат; забезпечення рекреаційно-туристичними ресурсами; унікальні ландшафти та природні об'єкти; титульний (фоновий) тип архітектурно-історичних РТР, найвизначніші об'єкти; вид туризму; туристичний цикл; екологічний стан території; перспективи розвитку туризму, створення нового турпродукту; загальний бал ресурсно-рекреаційного рейтингу (сума балів). Отримана інформація про ресурсно-рекреаційні паспорти може бути використана туристичними організаціями та

установами (департаментами) Волинської державної адміністрації та міської ради в цілях активізації та промоції туризму в області.

Оформлення роботи відповідає вимогам до кандидатських дисертацій. Дисертація написана мовою, що відповідає вимогам до наукового стилю, з дотриманням правил орфографії та стилістики, виклад побудовано логічно правильно. Достатньо проілюстрована графічними матеріалами (в т. ч. картосхемами). Таблиці, графічні побудови й картосхеми складені автором самостійно на основі матеріалів власних досліджень. У роботі продемонстровано високий рівень володіння ГІС-технологіями.

Дисертація є завершеним науковим дослідженням. Висновки засвідчують виконання поставлених у вступі завдань.

5. Дискусійні положення, зауваження та пропозиції.

Аналіз дисертаційної роботи Кучера П.В. демонструє його високий фаховий рівень, однак окремі положення є дискусійними, що обумовило такі зауваження та пропозиції.

1. Підсилило б роботу проведення автором маркетингових досліджень туристичного ринку Волинської області, зосередивши увагу на аналізі ступені задоволеності споживачів туристичних послуг та їх запитів; характеристиках ринку: наявних ринків збуту та перспектив їх розвитку; тенденціях диверсифікації туристичних продуктів області.

2. Для кращого розуміння стану архітектурно-історичних пам'яток (замків, палаців, музеїв, церков, монастирів тощо), які детально охарактеризовані в роботі, доцільно було б їх візуалізувати.

3. Автор акцентує увагу на наявній достатній кількості туристичних об'єктів, проте відсутні відомості про їх відвідуваність, але це зауваження більшою мірою стосується проблем статистичного обліку в Україні.

4. У подальших дослідженнях варто звернути увагу на одну з важливих переваг дестинації, а саме на входження Волинської області до євро регіону «Буг», де одним із пріоритетних напрямів співпраці України і Польщі є туризм. Це зумовлено низкою факторів: тенденцією до зміни функції кордону з бар'єрної на інтеграційну; наявністю потужного потенціалу природних та історико-культурних туристично-рекреаційних ресурсів, які є привабливими для громадян обох країн; спільним історичним минулим; близькістю мови та культури наших народів. Сегмент відвідувань із метою туризму збільшиться, якщо додати до нього подорожі з метою відвідування родичів і друзів, місць походження, бізнесу, лікувально-оздоровчих турів, паломництва, службових відряджень, освітніх програм, подорожі з науковими цілями. Збереженню та розвитку туристичних ресурсів сприяють проекти з охорони навколишнього середовища і попередження екологічних катастроф, що реалізуються в євро регіоні «Буг».

Отже, все вище наведене доводить багатоаспектність використання факту входження Волинської області до євро регіону «Буг» з точки зору збереження рекреаційно-туристичних ресурсів.

5. У підрозділі 1.2. «Рекреаційно-туристичні ресурси» вважаємо за доцільне доповнити блок соціально-економічних (інфраструктурних) ресурсів (рис. 1.3), додавши «заклади харчування», які є одними із базових складових туристичного продукту (с. 48).

6. Досліджуючи рекреаційно-туристичні ресурси Волинської області, варто було послуговуватися не старим, а новим адміністративно-територіальним устроєм, затвердженим постановою Верховної Ради України 807-ІХ від 17.07.2020 р.

7. На с. 146 представлено показники кількості туристів, яких обслуговували туроператори та турагенти у 2018 р. Доцільно було б оновити інформацію.

8. У підрозділі 2.4.3 «Біосоціальні ресурси» немає посилання на додаток В, який містить розгорнуту таблицю біосоціальних рекреаційно-туристичних ресурсів і суттєво доповнює зміст підрозділу. Також трапляються невідповідності щодо посилань на таблиці (с. 83, 113, 117, 122, 124).

9. У другому пункті загальних висновків до дисертаційної роботи подано закономірності розміщення рекреаційно-туристичних ресурсів, однак у завданнях дисертації про них не йдеться (с.175).

10. До списку використаних джерел включено кілька застарілих й опосередковано дотичних до теми дисертації публікацій (№ 38, 65, 91, 211).

Висловлені зауваження мають дискусійний і рекомендаційний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку роботи.

6. Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях.

Основні наукові положення і висновки дисертаційного дослідження П.В. Кучера повністю висвітлені у 17 наукових працях, зокрема у 6 статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях України, 2 статтях – у наукових виданнях зарубіжних країн. Результати дисертаційної праці апробовано на 9 всеукраїнських і міжнародних науко-практичних конференціях.

7. Ідентичність змісту автореферату та основних положень дисертації.

Зміст автореферату Кучера Павла Вікторовича «Рекреаційно-туристичні ресурси Волинської області: сучасний стан, оцінка, оптимізація» за всіма основними положеннями відповідає змісту дисертаційного дослідження.

8. Відповідність дисертації вимогам «Порядку присудження наукових ступенів» і нормативних актів МОН України

Кандидатська дисертація П.В. Кучера відповідає вимогам п. 9, 11, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 (зі змінами, які внесені згідно з Постановами КМУ № 656 від 19.08.2015 р., № 1159 від 30.12.2015 р. та № 567 від 27.07.2016 р.) щодо дисертаційних робіт, які представляються на

здобуття наукового ступеня кандидата наук, інших нормативних актів МОН України та паспорта спеціальності 11.00.11 – конструктивна географія і раціональне використання природних ресурсів.

9. Загальний висновок.

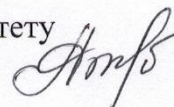
Дисертація Кучера Павла Вікторовича є самостійним і завершеним науковим доробком, спрямованим на розвиток конструктивної географії, рекреаційної географії, географії туризму, містить наукову новизну і обґрунтовані достовірні результати, які можуть бути використані як у прикладних географічних дослідженнях, так і в рекреаційно-туристичній діяльності. Здобувач зібрав, опрацював і систематизував фондові, статистичні, картографічні матеріали щодо територіального розміщення рекреаційно-туристичних ресурсів, здійснив рейтингове ресурсно-рекреаційне районування адміністративно-територіальних одиниць (районів) Волинської області.

Висновки і рекомендації, сформульовані у дисертації, є обґрунтованими, базуються на значному фактичному матеріалі й адекватно відображають питання практичної діяльності.

Основні положення, які винесені на захист, достатньо повно викладені в публікаціях у наукових фахових виданнях, апробовані на конференціях різного рівня.

Представлене дослідження «Рекреаційно-туристичні ресурси Волинської області: сучасний стан, оцінка, оптимізація» є актуальним, самостійним і завершеним персональним науковим доробком автора, має наукову новизну і практичне значення, а здобувач Кучер Павло Вікторович заслуговує ступеня кандидата географічних наук за спеціальністю 11.00.11 – конструктивна географія і раціональне використання природних ресурсів.

Офіційний опонент –
кандидат географічних наук, доцент
доцент кафедри туризму
Львівського національного університету
імені Івана Франка

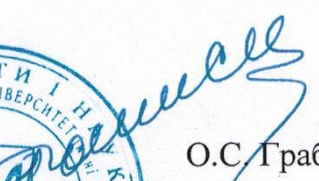
А.Б.Красько

26.03.2021 р.

Підпис Красько А.Б. засвідчую

Вчений секретар
Львівського національного
університету імені Івана Франка, доцент

О.С.Грабовецька